

PIPO – PRAĆENJE IZGRADNJE PRIJENOSNIH OBJEKATA

Prof. dr. sc. Zdravko H e b e l, Zagreb – Marijan K a l e a, Osijek – mr. sc. Marko D e l i m a r
– Domagoj P e h a r d a, Zagreb

UDK 621.316.1:621.316.31
PREGLEDNI ČLANAK

Uspješno planiranje i praćenje izgradnje prijenosnih objekata može značajno smanjiti rokove i cijenu izgradnje. Kod toga veliku ulogu ima stalno praćenje fizičke gotovosti objekata i financijske realizacije izgradnje.

U referatu se daju osnovni pojmovi, opisuje primjena i način rada informacijskog sustava za praćenje izgradnje prijenosnih objekata. Kao izvor financijskih podataka koristi se postojeća HEP-ova financijska baza podataka, a koja je ažurirana i prilogođena za potrebe Službe za izgradnju prijenosnih objekata.

Ključne riječi: izgradnja prijenosnih objekata, planiranje i praćenje izgradnje.

1. OSNOVNI POJMOVI

Izgradnja objekta je skup tehničkih, tehnoloških, organizacijskih, pravnih, financijskih i drugih aktivnosti koje dovode do materijalnog ostvarenja objekta. Građenje je izvršna faza izgradnje, a sastoji se iz građevinskih i montažnih radova. Praćenje izgradnje prijenosnih objekata je osnovna funkcija informacijskog sustava PIPO.

Praćenje izgradnje, kako je zamišljeno provedbom sustava PIPO, ostvaruje se prema pripadnosti:

- fazi izgradnje (priprema izgradnje i realizacija izgradnje)
- tekućoj godini izgradnje
- objektu izgradnje
- grupi aktivnosti
- aktivnosti (u ovoj fazi razrade sustava PIPO, to je samo omogućemo, ali ne i provedeno)
- ugovoru, što je *osnovna jedinica motrenja* i ujedno najniža jedinica motrenja u sustavu PIPO.

Konkretni objekt nalazi se u Planu pripremnih radova i/ili u Planu realizacije izgradnje za tekuću godinu. Eventualni objekti izvan tih planova nisu predmetom obuhvata sustava PIPO. Za sada, informacijskim sustavom PIPO obuhvaćeno je praćenje izgradnje nadzemnih vodova i transformatorskih stanica prijenosne mreže.

Aktivnost je smišljeno zbivanje kojim se ostvaruje izgradnja objekta, koje ima trajanje, te početak i kraj. Skup srodnih aktivnosti čini *grupu aktivnosti*, čija su obilježja:

- ime
- ukupno planirano trajanje (u mjesecima)

- ukupni planirani fizički opseg (u kilometrima, komadima, tonama, kubnim metrima ili postocima)
- ukupna planirana vrijednost (u kunama)
- grupe aktivnosti koje prethode
- grupe aktivnosti koje slijede.

Za potrebe informacijskog sustava PIPO, grupe aktivnosti su tipizirane. Tipizirane grupe aktivnosti u fazi *pripreme izgradnje*:

- 11 – prethodni radovi
- 12 – izrada tehničke dokumentacije
- 13 – uređenje vlasništva
- 14 – opće aktivnosti pripreme izgradnje, u što se uvrštavaju aktivnosti koje nisu mogле biti razvrstane u prethodne grupe.

Tipizirane grupe aktivnosti u fazi *realizacije izgradnje*:

- 21 – dobava opreme
- 22 – pripremni radovi
- 23 – građevinski radovi
- 24 – montažni radovi
- 25 – završni radovi
- 26 – opće aktivnosti realizacije izgradnje, u što se uvrštavaju aktivnosti koje nisu mogле biti razvrstane u prethodne grupe.

U svakoj grupi aktivnosti tipizirane su također i pojedine aktivnosti, kako bi se točno znalo kojoj grupi pripada pojedina aktivnost i da bi se omogućila kasnija dorada informacijskog sustava PIPO na promatranje pojedinih aktivnosti ukoliko bi se primjenom sustava u praksi za time pokazala potreba.

Konačno, svaka je aktivnost opisana bitnim sadržajem, tako da je nedvojbeno jasno kojoj aktivnosti pripada koji posao.

U svakom *ugovoru*, koji je osnovna jedinica motrenja u PIPO-u, vidljiva je pripadnost:

- objektu u izgradnji
- grupi aktivnosti
- godini ili godinama u kojima će se izvršiti ugovor.

Ako je ugovor za više objekata, za više grupa aktivnosti ili se realizira u više godina, on mora sadržati razradu za sva ta tri elementa. Situacije, ispostavljane po ugovorima, također moraju biti specificirane tako da je vidljiva pripadnost tim trima elementima.

Dogadjaj je početak ili završetak svake grupe aktivnosti, nema trajanja, već samo vrijeme svog nastupa.

Ključni događaj je onaj čiji nastup naglašeno označuje napredak izgradnje. Ključni događaji u PIPO su također tipizirani i to tako da je nedvojben njihov nastup (datum njihova nastupa).

Ključni događaji u fazi pripreme izgradnje:

- početak priprema izgradnje, samo za objekte koji su u Planu pripremnih radova (inače: razvojne aktivnosti)
- dobivena lokacijska dozvola
- okončana vlasničko-pravna rješenja
- dobivena građevna dozvola
- završetak pripreme izgradnje.

Ključni događaji u fazi realizacije izgradnje:

- početak realizacije izgradnje, samo za objekte koji su u Planu izgradnje (inače: nastavak priprema)
- ugovorenika ključna oprema (najmanje za TS: transformatori i prekidači, a za DV: čelično-rešetkasta konstrukcija svih stupova)
- početak građevinskih radova
- početak montažnih radova
- dobivena uporabna dozvola
- završetak puštanja u pogon – predaja objekta dispečeru

- okončana primopredaja – predaja objekta pogonu i održavanju.

PIPO omogućuje planiranje, praćenje ostvarenja i izvještavanje o:

- financijskim pokazateljima izgradnje
- fizičkom ostvarenju izgradnje
- vremenskom ostvarenju izgradnje.

Prilikom *financijskog praćenja* razlikujemo, kao bitno, za svaki ugovor, grupu aktivnosti i objekt:

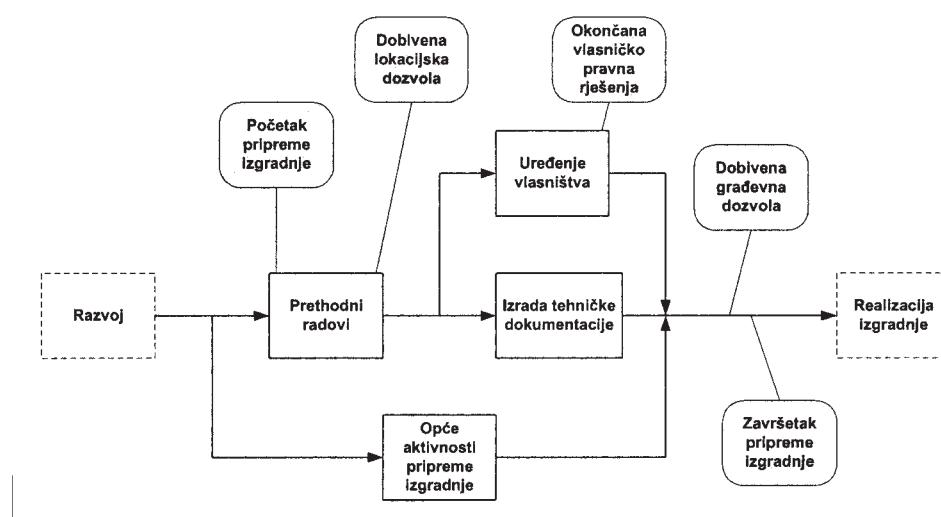
- ukupnu planiranu *vrijednost*
- ukupna planirana *sredstva*; to su planirana sredstva u tekućoj godini za izgradnju objekta, grupu aktivnosti ili ugovor, a evidentno mogu biti najviše jednak ili manje od ukupne planirane vrijednosti.

Za svaku godinu, svaki objekt i svaku grupu aktivnosti planira se/sagledava se:

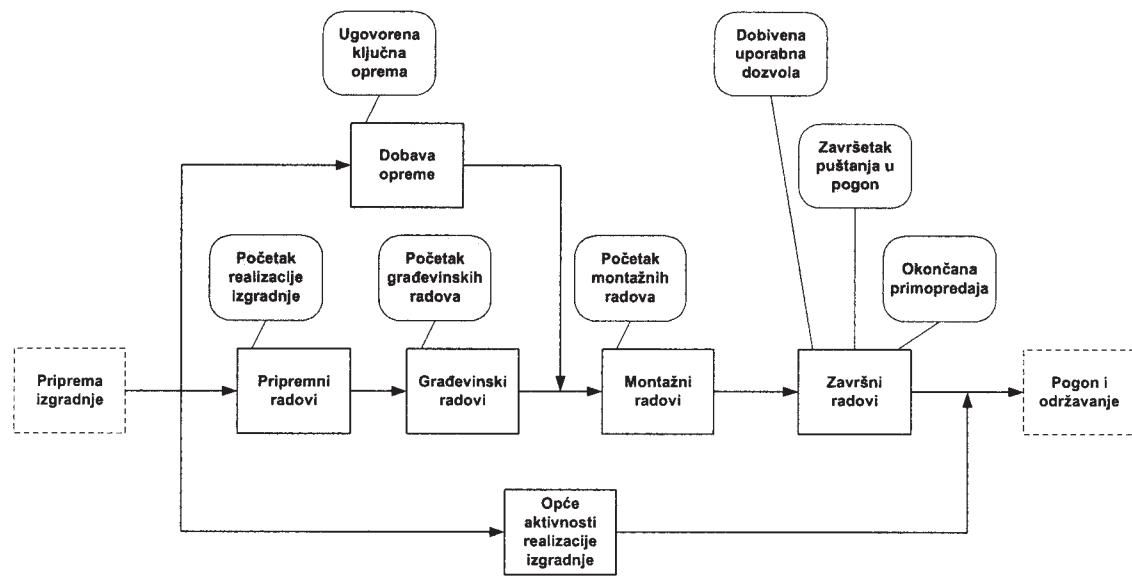
- ukupna planirana vrijednost
- ostvarena plaćanja do tekuće godine
- planirana sredstva za tekuću godinu
- preostala sredstava do kraja izgradnje.

Ako se sagledava prekoračenje ukupne planirane vrijednosti, izvodi se rebalans investicijskog programa. Tada ukupna planirana vrijednost postaje rebalansirana vrijednost.

Godišnji Plan pripreme izgradnje i Plan realizacije izgradnje upisuje se u program FIN (financijski sustav na razini Hrvatske elektroprivrede). Korištenjem podataka iz FIN-a, informacijski sustav PIPO daje pregled ukupno planiranih sredstava u tekućoj godini, te *ugovorenih, situiranih i plaćenih* radova, sve po objektima, grupama aktivnosti i ugovorima. Nadzorni inženjeri "prijavljuju ugovor" i "prijavljuju situaciju", a plaćanja prepustaju financijskoj operativi.

Slika 1. Grupe aktivnosti i ključni događaji u pripremi izgradnje

Slika 2. Grupe aktivnosti i ključni događaji u realizaciji izgradnje

Fizička gotovost objekta iskazuje se sveukupno situiranim vrijednošću od početka izgradnje u odnosu prema ukupnoj vrijednosti iz aktualnog rebalansa investicijskog programa, prema

$$f = \frac{s}{V_0} \cdot 100 \quad (1)$$

s = situirano u tekućoj godini

V_1 = plaćeno do početka tekuće godine

V_0 = ukupna planirana vrijednost.

Tako se utvrđuje fizička gotovost cijelog objekta i fizička gotovost grupa aktivnosti, za koje se tipično zaključuju ugovori i ispostavljaju situacije, dakle za ugovore o:

- izradi tehničke dokumentacije
- dobavi opreme
- građevinske radove
- montažne radove.

Za preostale grupe aktivnosti fizička se gotovost iskazuje procjenom (u postocima) ili brojenjem, mjerenjem, fizičkim utvrđivanjem, ali najmanje toliko koliko je plaćeno do vremena izvještavanja, te obvezno manje od 100%, ako nije nedvojbeno nastupio završni događaj.

Kašnjenje izgradnje u tekućoj godini:

$$k = t_1 - t_0 \quad (2)$$

t_1 = vrijeme izvještavanja

t_0 = vrijeme u kojem je planirana vrijednost $v(t_0)$ jednaka situiranoj vrijednosti u trenutku izvještavanja $s(t_1)$, dakle

$$v(t_0) = s(t_1) \quad (3)$$

Predvidivo kumulativno kašnjenje završetka izgradnje promatranog objekta je:

$$Z = T_u - T_o \quad (4)$$

T_u = predvidivo ukupno trajanje

T_o = planirano ukupno trajanje prema aktualnom rebalansu investicijskog programa.

Izvještavanje u sustavu PIPO predviđeno je:

- "on-line", na računalima svih korisnika
- "na papiru", prema tekućem sagledavanju potreba.

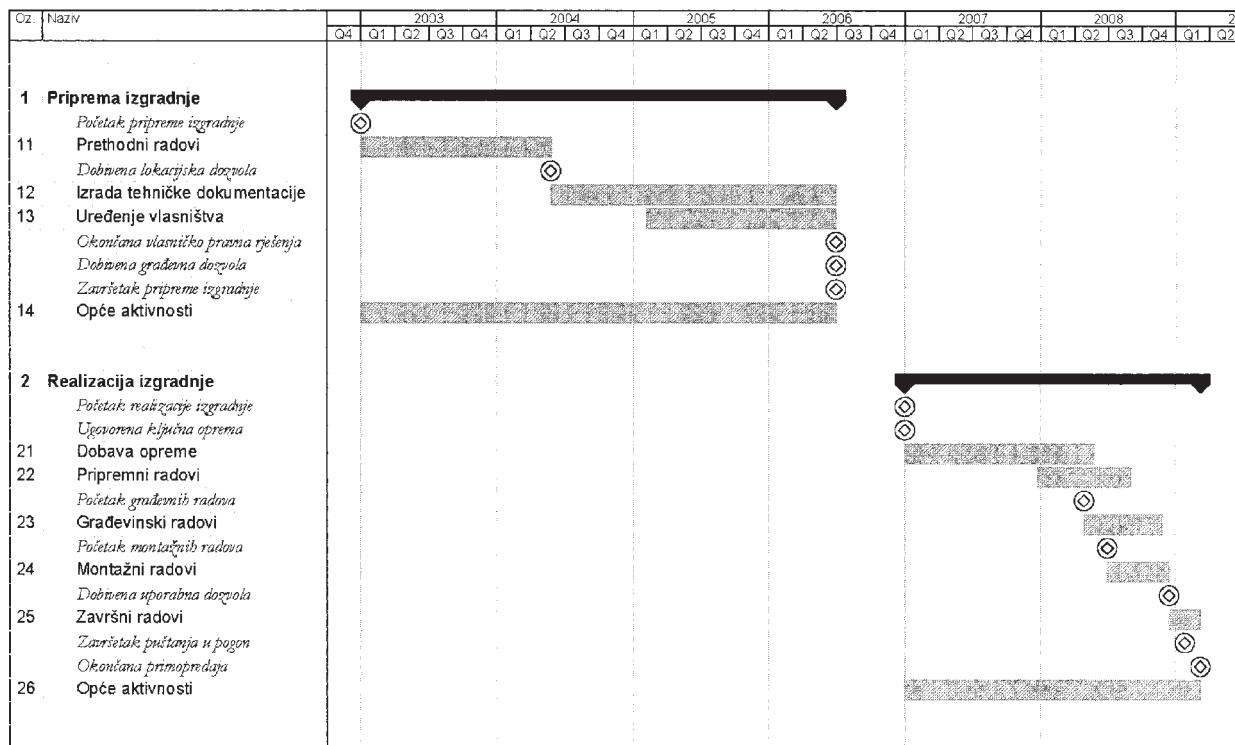
2. STRUKTURA SUSTAVA PIPO

Zbog kompatibilnosti s postojećim finansijskim aplikacijama, odabrana je Oracle baza podataka. Informacijski sustav nad bazom izrađen je na *active service pages* (asp) tehnologiji. Pristup sustavu i njegovo korištenje odvija se kroz prozor Internet pretraživača koji su sastavni dio većine operativnih sustava. Time je korisniku omogućen pristup sustavu bez instalacije posebne programske podrške. Ovo korisniku također olakšava i snalaženje i učenje zbog poznate radne okoline, a i omogućava pristup s različitih računarskih platformi.

Sve aktivnosti sustava izvršavaju se na serveru, dok se korisnicima na klijentima šalje samo grafički prikaz, što je osim jednostavnosti i vrlo poželjno zbog sigurnosti sustava.

Sustav je potpuno modularan. Zasnovan je na *javascript* jeziku, a podaci iz baze podataka se dohvataju pomoću *ActiveX data object* metode, SQL upitima.

Sustav je sastavljen od komponenata koje mogu raditi neovisno na jednom ili više računala i zajedno s drugim sustavima. Sustav ne zahtijeva matično računalo, već se čitav sustav može integrirati s postojećim sustavima, što olakšava/pojeftinjuje održavanje. Radi lakšeg

Slika 3. Gantov dijagram pripreme i realizacije izgradnje dalekovoda

korištenja i održavanja, broj *active server stranica* je optimiziran.

Iz postojeće finansijske aplikacije, jednosmjerno se dohvaćaju posebno pripremljeni podaci za PIPO.

Programski sustav PIPO podijeljen je u nekoliko modula. Aktivni moduli se razlikuju za pojedine korisnike. Najčešći standardni moduli su:

- Finansijsko praćenje objekata
- (praćenje finansijskih podataka o objektima po godinama ili sveukupno)
- Praćenje gotovosti objekta
(ključni događaji, vremensko ostvarenje, fizička gotovost)
- Moji objekti
(upravljanje podacima o objektima)
- Novi objekti
(podlošci za planiranje razvoja novih objekata, tzv. "nulti korak")
- Izvješća
(izvješća, radni materijali, dokumenti)
- Vijesti
(sve vijesti, komunikacija unutar sustava)
- Pomoć
(osnovni podaci o projektu).

2.1. Finansijsko praćenje objekata

Modul "Finansijsko praćenje objekata" hijerarhijski je podijeljen na više razina. Osnovna podjela je po fazama izgradnje, odnosno na pripremu ili realizaciju

izgradnje. Odabirom faze izgradnje i željene godine promatranja sustav omogućava "višeslojni" pregled finansijskih podataka prema slici 4.

Osim unutar tražene godine, finansijske podatke o ugovorima i računima moguće je gledati u svim godinama.

2.2. Praćenje gotovosti objekata

Modul "Praćenje gotovosti objekata" omogućava pregled podataka o gotovosti svih objekata koje prijavljeni korisnik ima autorizaciju gledati. Korisnik odabire koje od dozvoljenih objekata želi pratiti, te mu se za izabrane objekte prikazuju podaci o ključnih događajima (planovi i ostvarenja), fizičkoj gotovosti objekta u postocima (za objekt ukupno i po grupama aktivnosti), te podaci o vremenskom ostvarenju izgradnje (planirani završetak, predvidivo kašnjenje).

2.3. Moji objekti

Modul "Moji objekti" je namijenjen nadzornim inženjerima zaduženim za pripremu izgradnje i izgradnju prijenosnih objekata. U ovom modulu nadzorni inženjeri upravljaju svim podacima o objektima, osim podacima koji automatski dolaze iz finansijske aplikacije. Korisničko sučelje modula "Moji objekti" podijeljeno je u tri osnovna modula:

- unos vijesti
- unos polaskih finansijskih podataka
- unos podataka o gotovosti objekta.

Od planskih finansijskih podataka unoše se razrada godišnjih planiranih sredstava po grupama aktivnosti, te ukupne planirane vrijednosti objekata u svim godinama izgradnje. Od podataka o gotovosti unoše se planirani i ostvareni datumi ključnih događaja, postoci fizičke gotovosti, te datumi planova završetaka.

The screenshot displays several windows of the PIPO software:

- Glavni izbornik (Main Menu):** Shows navigation links like "Objekti", "Takšice za izradene izgradnje", "Praćenje izgradnje", "Novi objekti", "Korisnici", "Moji objekti", and "Novi objekti".
- Praćenje izgradnje (Monitoring Construction):** A large window titled "Objekti u realizaciji Izgradnje 2002 [kn]" (Objects in construction 2002 [kn]) shows a grid of data for various projects. One row is highlighted with a red circle, showing details for "DNEVNA LUGA HAJLA HERZEŠE" with ID 55100, budget 4,836,704 kn, and completion date 17.09.2002.
- Fazna realizacija Izgradnje 2002:** A window titled "Faza realizacije Izgradnje 2002" (Construction phase realization 2002) for object "TS 400/110 KV ERNESTINOVO" (ID 253301). It shows a grid of data for phases like "Preparacija", "Realizacija", and "Zavrsavanje".
- Dodatak za novi objekti:** A window titled "Dodatak za novi objekti" (Addition for new objects) showing a table of items with descriptions and quantities.
- Izradna teh. dok. (Technical drawing creation):** A window titled "Izradna teh. dok." (Technical drawing creation) showing a table of drawings with descriptions and quantities.
- Dodatava opreme (Equipment addition):** A window titled "Dodatava opreme" (Equipment addition) showing a table of equipment additions with descriptions and quantities.

Slika 4. Razine promatranja finansijskih podataka

2.4. Novi objekti

Modul "Novi objekti" sadrži predloške za razvoj objekata u skladu s programskim sustavom PIPO. Ovdje se mogu razvijati objekti koji još nisu obuhvaćeni planovima te još nisu došli do faza pripreme ili realizacije izgradnje.

2.5. Izvješća

Modul "Izvješća" sadrži sva dosad napravljena "papirnata" izvješća, radne materijale i dokumente. Osim toga sadrži korisničke upute, materijale s tečajeva za korisnike, te projektne dokumente na kojima je temeljem sustav PIPO.

The screenshot displays several windows of the PIPO software:

- Izvješće:** A large window titled "Izvješće za realizaciju izgradnje" (Report for construction realization) for object "TS 400/110 KV ERNESTINOVO" (ID 253301). It shows a grid of data for various reports.
- Korisnici:** A window titled "Korisnici" (Users) showing a list of users.
- Moji objekti:** A window titled "Moji objekti" (My objects) showing a list of objects.
- Novi objekti:** A window titled "Novi objekti" (New objects) showing a list of new objects.
- Izrada teh. dok. (Technical drawing creation):** A window titled "Izradna teh. dok." (Technical drawing creation) showing a table of drawings with descriptions and quantities.
- Dodatava opreme (Equipment addition):** A window titled "Dodatava opreme" (Equipment addition) showing a table of equipment additions with descriptions and quantities.

2.6. Vijesti

Iako se na glavnom izborniku prikazuju vijesti za prijavljenog korisnika, korisnik može u modulu vijesti pregledavati sve vijesti, tj. i one koje se ne odnose na objekte koje ima ponuđene u modulima "Moji objekti" i "Praćenje". U ovom modulu korisnik može i upisivati vijesti.

2.7. Pomoć

Modul "Pomoć" sadrži osnovne podatke o sustavu PIPO. Nudi prvo kratki i jednostavni, pa sve složeniji i detaljniji pregled osnovnih pojmove i strukture projekta.

Osim spomenutih programske modula, sustav sadrži i nekoliko administratorskih te nekoliko preglednih modula koji u ovom referatu nisu opisani.

3. PRISTUP I SIGURNOST

Za pristup informacijskom sustavu PIPO potrebno je imati odgovarajuću autorizaciju i ostvariti vezu s poslovnom mrežom HEP-a. Zbog visokih zahtjeva za sigurnošću, sustav registrira sve pristupe i postupke (korake) svih korisnika.

Svaki korisnik se individualno prijavljuje za rad na sustavu vlastitim korisničkim imenom i šifrom. Korisnici u pridruženi grupama korisnika. Tipične grupe korisnika su Pratioci izgradnje, Nadzorni inženjeri i Administratori sustava. Korisnici i grupe korisnika mogu se proizvoljno definirati.

Postoji nekoliko sigurnosnih razina:

- pristup sustavu
- dozvole za gledanje
- dozvole za upravljanje (upisivanje podataka).

Razine pristupa ovise o grupi korisnika i individualne su za svakog korisnika. Tako se npr. Nadzornim inženjerima jednog prijenosnog područja može omogućiti pregled svih objekata to prijenosnog područja, dok im se upravljanje može omogućiti samo na onim objektima na kojima su baš oni nadzorni inženjeri. Pregled podataka može se proizvoljno definirati, dok upisivati i izmjenjivati podatke o pojedinim objektima mogu samo oni nadzorni inženjeri koji su na aktivnim objektima definirani kao aktivni nadzorni inženjeri.

4. BUDUĆI RAZVOJ I ZAKLJUČCI

Kao što je vidljivo iz dosadašnjeg opisa, podaci o finansijskoj i fizičkoj gotovosti u pripremi i realizaciji izgradnje prijenosnih elektroenergetskih objekata mogu se pratiti tabelarno prelaskom iz "ekrana u ekran". Kako današnja tehnologija omogućava grafičke prikaze planiranih ili izvršenih aktivnosti, potrebno je u bliskoj budućnosti sintetizirati grafičko sučelje programa za praćenje projekata (*npr. MS Project*) u sustav PIPO. Time bi se dobila ugodna i prijateljska okolina za praćenje situacije u izgradnji. Kod toga se ne smije zaboraviti da samo realno i ažurno praćenje situacije iz stvarnog svijeta daje točnu sliku ostvarenja aktivnosti. Programski sustav PIPO veliki je korak u nastojanju da informatički sredi, proširi i pojednostavi područje korištenja podataka izgradnje elektroenergetskih objekata. Na taj način se ističu "uska grla" izgradnje poje-

dinih objekata, te pravodobnom intervencijom skraćuje vrijeme izgradnje, a time se i smanjuju troškovi. Osim toga snimkom stanja i povezivanjem s finansijskom bazom podataka napravljeni su uvjeti za jednostavno i pouzdano praćenje pripreme i realizacije izgradnje prijenosnih elektroenergetskih objekata. Vrlo je važno naglasiti da nadzorni inženjeri moraju redovito (barem jednom u mjesec dana, a nekada i češće) unašati fizičku gotovost pojedinih grupa aktivnosti. U bliskoj budućnosti, nadamo se, da će se sustavu PIPO dodati i grafičko sučelje koje će još više olakšati rad na programu, ali će zahtijevati ažurne podatke o fizičkoj gotovosti.

Važno je i napomenuti da se postojeći sustav može također primijeniti pri izgradnji ostalih elektroenergetskih objekata, uz adekvatnu snimku i pripremu realizacije informacijskog sustava.

LITERATURA

- [1] Z. HEBEL, M. KALEA, S. BRNJAK, G. LUČIĆ, D. PRPIĆ, V. PERAN, V. ESIH, J. FANJEK, D. GRGIĆ: "Praćenje izgradnje prijenosnih objekata, 2. dio – Idejno rješenje modela", HEP, FER, Zagreb, studeni 1997 (revidirano u siječnju 1998).
- [2] Z. HEBEL, M. KALEA, M. DELIMAR: "Praćenje izgradnje prijenosnih objekata", radni materijal, FER, Zagreb, studeni 1998.
- [3] Z. HEBEL, M. KALEA, M. DELIMAR: "Praćenje izgradnje prijenosnih objekata – tečaj za nadzorne inženjere", FER, Zagreb, rujan 2002.

PIPO – FOLLOW-UP OF TRANSMISSION FACILITY CONSTRUCTION

Successful follow-up of transmission facilities' planning and construction can bring significant decrease in duration and costs. Constant follow-up of the physical readiness and financial realisation plays an important role in that effort.

In the paper basic terms are explained, application is described as well as the mode of information system operation for follow-up of transmission facility construction. The existing HEP data base was used as a source of financial data and updated to the needs of the service for transmission Facility construction.

"PIPO"¹ – VERFOLGUNG DER ERRICHTUNG VON ÜBERTRAGUNGSEINRICHTUNGEN

Erfolgreiches planen und Bauaufsicht der Errichtung von Übertragungseinrichtungen kann zu bedeutenden Terminabkürzungen und Ersparnissen führen. Stetiges Verfolgen des Fertigkeitszustandes und der finanziellen Angaben über die Errichtung dieser Einrichtungen haben dabei eine große Rolle.

¹ Kroatische Abkürzung für dieses Verfolgungsprogramm:
Praćenje izgradnje prijenosnih objekata

Im Artikel werden Grundgedanken des Informationssystems für die Verfolgung des Baus solcher Einrichtungen angeführt, und dessen Anwendung sammt Wirkungsweise dargestellt. Finanzielle Daten stammen aus der Datenbank von "HEP" (=kroatisches Stromversorgungssystem). Die Daten sind auf den neuesten Stand gebracht und der Nutzung seitens des Errichtungssektors für Übertragungseinrichtungen angepaßt.

Naslovi pisaca:

Prof. dr. sc. Zdravko Hebel, dipl. ing.
Fakultet elektrotehnike i računarstva
Unska 3, 10000 Zagreb, Hrvatska

Marijan Kalea, dipl. ing.
HEP-Prijenos
Šetalište kardinala F. Šepera 1a,
31000 Osijek, Hrvatska

Mr. sc. Marko Delimar, dipl. ing.
Fakultet elektrotehnike i računarstva
Unska 3, 10000 Zagreb, Hrvatska
Domagoj Peharda, dipl. ing.
Fakultet elektrotehnike i računarstva
Unska 3, 10000 Zagreb, Hrvatska

Uredništvo primilo rukopis:
2004 – 01 – 22.